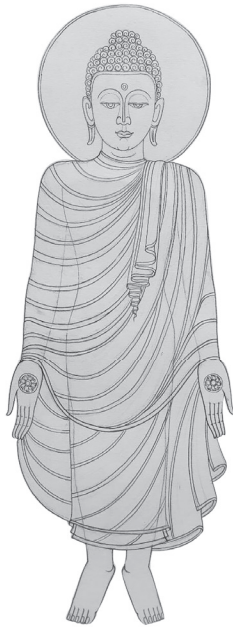

พระธรรมเทศนา

วิธีแห่งพุทธะ ๑

อนุบุพพิกดา

โดย

พระอาจารย์ปัญญา สิริญาณโพธิ

ธรรมสถานสวนธรรมรังสีอาริยมตไตรย (โต พรหมรังสี)

อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี

พระธรรมเทศนา

วิธีแห่งพุทธะ ๑ อานุพพิกกา

โดย พระอาจารย์ปัญญา สิริญาณโพธิ

ณ ธรรมสถานสวนธรรมรังสีอาริยมตไตรย (โต พรหมรังสี)

.....

เลขมาตรฐานหนังสือ : ๙๗๘-๖๑๖-๔๒๙-๐๐๔-๔

พิมพ์ครั้งแรก : ธันวาคม ๒๕๕๙

จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : ศิษยานุศิษย์

ผู้เรียบเรียงบท : จิราวรรณ สัจจพรทนานสกุล

ผู้ตรวจพิสูจน์อักษร : กัญชลี อัศวชีพ

ผู้ออกแบบปกและรูปเล่ม : คณะศิษยานุศิษย์

ผู้ถอดเทปคำบรรยาย : วิชัย สัจจพรทนานสกุล

.....

พิมพ์ที่ : บริษัท ศิลป์สยามบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด

๖๑ ถนนเลียบคลองภาษีเจริญฝั่งเหนือ ซอยเพชรเกษม ๖๙

แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๔-๓๓๕๑-๙

โทรสาร ๐-๒๔๔๔-๐๐๗๘ E-mail: silpasiamprinting@hotmail.com

คำชี้แจง

ในการจัดทำหนังสือธรรมเทศนาเล่มนี้ขึ้นมาเพื่อนำธรรมเทศนาของพระอาจารย์ปู่ที่ได้้นำคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสั่งสอนแก่ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายด้วยภาษาที่สื่อสารและเข้าใจได้ง่าย

สำหรับหนังสือ “วิธีแห่งพุทธะ ๑ เรื่องอนุพุทธานุภาพ” ได้สรุปพระธรรมเทศนาของพระอาจารย์ปู่ ในเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมีนาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๑๑ กัณฑ์ มาเรียบเรียงไว้ตามลำดับของอนุพุทธานุภาพการพรรณนาธรรมไปตามลำดับ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจในคำสอน สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และเป็นหนทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระอาจารย์ปู่ได้อนุญาตให้จัดพิมพ์เผยแพร่ นับเป็นความกรุณาอย่างยิ่ง

ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้หากมีข้อบกพร่อง ผิดพลาดประการใด ได้โปรดขออภัยมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้จัดทำ

คำนำ

วิธีแห่งพุทธะ คือทางแห่งความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติทั้งหลายได้เข้าถึงความเป็นจริง
แห่งพุทธะ เพราะเป็นสิ่งที่ผู้รู้ ฟังรู้ได้เฉพาะตน เมื่อผู้ปฏิบัติ
ทั้งหลายเดินตามมรรคมืองค์ ๘ ย่อมเข้าถึงความพ้นทุกข์
เป็นทางสายกลาง

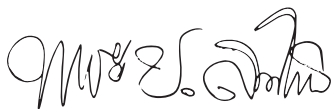
วิธีแห่งพุทธะ เล่ม ๑ เรื่องอนุบุพพิกขา และทางสายกลาง
เป็นหลักเป็นรากฐานของพระพุทธศาสนา

พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ เป็นรากฐานของ
พระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงแสดงอนุบุพพิกขา ให้เกิด
ความเลื่อมใส ศรัทธา มีจิตเบิกบาน พระพุทธองค์ทรงแสดง
อริยสัจ ๔ ทางแห่งความพ้นทุกข์เป็นหลักของพระพุทธศาสนา

เพื่อเป็นหลักในการคิด เป็นหลักเครื่องยึดเหนี่ยวในการกระทำ
เป็นหลักในการปฏิบัติของชีวิต เมื่อเรายังดำรงชีวิตอยู่ ผู้ปฏิบัติ
ทั้งหลายจะได้ประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

อาตมภาพ อนุโมทนาในกุศลกับคุณโยม ที่มีส่วนร่วมใน
การจัดทำ จัดพิมพ์ หนังสือวิธีแห่งพุทธะ เล่ม ๑ เพื่อเผยแพร่
พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ขอผลานิสงส์นี้ให้คุณโยมพบความสุข ความสำเร็จ สมดัง
ประสงค์จนถึงที่สุด แห่งความพันทุกข์ คือพระนิพพานเทอญ

เจริญพรในธรรม

(พระอาจารย์ปัญญา สิริญาณโพธิ)

สารบัญ

บทนำ อนุพุทธพิกถา	๙
๑. ทาน	๑๑
(ธรรมเทศनावวันที่ ๑๗, ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙)	
๒. การชำระ	๑๕
(ธรรมเทศनावวันที่ ๒๒, ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙)	
๓. คุณ	๒๑
(ธรรมเทศनावวันที่ ๒๒, ๒๓, ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙)	
๔. ดีโทษของกามคุณ	๒๔
(ธรรมเทศनावวันที่ ๒๕, ๒๗, ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙)	
๕. การถือบวช	๓๒
(ธรรมเทศनावวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙)	
๖. อริยสัจ ๔	๓๕
(ธรรมเทศनावวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙)	
๗. มรรคมีองค์ ๘	๓๗
(ธรรมเทศनावวันที่ ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙)	
๘. ดวงตาเห็นธรรม	๔๘
(ธรรมเทศनावวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙)	
บทสรุป	๕๐
อธิบายศัพท์	๕๑

พระธรรมเทศนา

วิธีแห่งพุทธะ ๑

อนุบุพพิกดา

__บทนำ__

อนุบุพพิกขา

พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม เพื่อให้เรามีจิต มีปัญญาและมีความผ่องใส เรียกว่า การแสดง **อนุบุพพิกขา** คือการแสดงธรรมไปตามลำดับขั้น ได้แก่

ทานกขา ทรงแสดงเรื่องของการให้

ศีลกขา ทรงแสดงเรื่องของศีล การสำรวม ทางกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย

สัคคกขา ทรงแสดงเรื่องสวรรค์

กามาทีนวกขา ทรงแสดงเรื่องโทษ ความต่ำทราม ความเศร้าหมองของกามคุณทั้งหลาย

เนกขัมมานิสังสกา ทรงแสดงอานิสงส์ในเนกขัมมะ คือ
การออกจากกามคุณทั้งหลาย

เมื่อเราปราศจากนิวรณ์ (เครื่องกีดขวางเพื่อไม่ให้ถึงความดี)
จึงทรงประกาศ สามุกกังสิกธรรมเทศนา คือพระธรรมเทศนา
ที่พระพุทธเจ้าทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คือ อริยสัจ ๔
ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งเป็นหนทางออกจากทุกข์ ได้
ดวงตาเห็นธรรม ปราศจากอริ “สิ่งใดๆที่มีสภาพเกิดขึ้นเป็น
ธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงล้วนมีสภาพดับเป็นธรรมดา”

๑. ทาน

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า “เราคือสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในโลก” คือการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ (คน) มีอายุครบ ๓๒ พร้อมด้วยสติสัมปชัญญะ สมบูรณ์

ธรรมมีอยู่ทุกวัน ตามความเป็นจริง แต่เราไม่เห็น เพราะเราหาสิ่งที่ประเสริฐที่สุดไม่พบ

ถ้าเราหาสิ่งที่ประเสริฐไม่พบ เราจะไม่มีความเจริญ เพราะเราจะหาตนเองไม่พบ

ทุกวันนี้ เรากำลังทำร้ายสิ่งที่ประเสริฐ เพราะเราหาตัวตนไม่พบ เรามีแต่กิเลส มีการปรุง เช่น การทำผิดศีล ๕

ถ้าหากเราหาสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของเราพบ เราจะนำสิ่งที่ประเสริฐของเรา ไปทำให้เกิดความเจริญ ทำให้เกิดความเป็นเลิศ หรือความเป็นยอดมาสู่ตน ครอบครัว หมู่คณะ และประเทศชาติ

ความเจริญ เกิดจากการที่เรามีจิตใจที่ดี เริ่มต้นด้วยการให้ ซึ่งมีได้ทั้งทางกาย วาจา ใจ

ทาน คือ การให้

การให้มีหลายประเภท ขึ้นต้นว่า การให้ ให้อย่างไม่มี
ประมาณ แต่ทุกวันนี้คนเราให้กันด้วยวิธีใด ถ้าเข้าใจก็จะทำให้
เราเป็นผู้เปิดใจกว้าง จะเป็นผู้หยายของที่คว่ำ แล้วจุดประทีป
ในที่มืด พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้บอกทางแก่ผู้หลงทาง เราจะ
ไม่เป็นผู้หลงทาง เพราะรู้จักการให้ที่ดีด้วย กาย วาจา ใจ เรา
จะเดินตามคำสั่งสอนที่พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้บอกทางไว้ให้
ทำให้เราได้พบความสุขเบื้องต้น พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า ทาน
คือการให้ อันดับแรกเราต้องรู้จักคุณของการให้

คุณของการให้ คืออย่างไร

เมื่อให้แล้วเรามีความสุขหรือไม่ เราได้ให้กับบุคคล
สรรพสัตว์ต่างๆ เมื่อให้แล้วเรามีความสุข เรียกว่า **บุญ**

กุศล ➡ สิ่งที่ได้รับ ➡ ความสุข

ในโลกนี้ เราสามารถให้ได้ทุกอย่าง เช่น การให้ธรรมชาติ
โดยเราสามารถคืนธรรมชาติ ทำให้ธรรมชาติร่มรื่นได้ ด้วยการ
ปลูกป่า ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของน้ำ อันจะก่อ
ให้เกิดผลเสียตามมาอย่างมากมาย เช่นอุทกภัย ภัยแล้ง และ
ยังส่งผลเสียหายต่อสภาวะโลกอีกด้วย

ในเรื่องของน้ำก็เช่นกัน น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ถ้าพวกเราไม่ช่วยกันป้องกันปัญหาจะเกิดตามมา วิธีที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาได้แก่ การปลูกป่า การพัฒนาแหล่งน้ำ การใช้น้ำอย่างประหยัด การเก็บน้ำไว้ใช้ การป้องกันการเกิดมลพิษทางน้ำ

พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้บอกทาง ชี้แนะ ให้เราเดินตามทาง เราจะพบแต่ความสุข คนเราถ้าให้อะไรได้ก็ควรให้เมื่อให้แล้วมีความสุข เห็นคุณค่าในสิ่งที่เราได้ให้ ด้วย กาย วาจา ใจ

เมื่อเราเริ่มเป็นผู้ให้ จะทำให้เราเป็นผู้เปิดใจกว้าง เป็นผู้หยายของทีความ จุดประทีปในที่มืด เป็นผู้ไม่หลงทาง เดินตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้เราพบความสุขในเบื้องต้น

เมื่อรู้จักการให้แล้ว เราจะพบแต่สิ่งที่ประเสริฐทำให้ตัวเองมีความเจริญ เมื่ออยู่ที่ใด ก็จะนำความเจริญมาสู่ เมื่อเราเข้าใจ เราจะพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และหมู่คณะ ให้มีความเจริญยิ่งขึ้นไป

“

ถ้าโลกนี้ไม่มีการให้
โลกนี้ก็ไม่มีความสุข

พระพุทธเจ้า

”

๒. การชำระ

หลักการชำระ

หลักที่พระพุทธองค์ ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ ทำให้เรา
ได้เห็น คือ การไม่กล่าวร้าย การไม่เพ่งโทษ การไม่เบียดเบียน
บุคคลอื่นด้วย กาย วาจา ใจ ถือเป็นหลักในการชำระ ถ้าเรา
ยังกล่าวร้ายบุคคลอื่น หรือหมั่นคิด ถือได้ว่าเราเป็นผู้มีความ
คิดผิด เพราะเรายังเพ่งโทษ ไม่ยอมรับสิ่งทั้งหลายที่เข้ามาอยู่
กับเรา ทำให้เราไม่สามารถเริ่มต้นใหม่ ยังผูกนิสัยเดิมๆ

พระพุทธองค์ทรงสอนให้เราเห็นคุณและโทษ เมื่อเข้าใจ
เราถึงชำระ ได้แก่

การไม่ทำความชั่วทั้งปวง ๑ (ด้วยกาย วาจา ใจ)

การทำความดีให้ถึงพร้อม ๑ (ด้วยกาย วาจา ใจ)

การชำระจิตใจให้ผ่องแผ้ว ๑ (ตัวเราละโลก โภจร หลง)

การชำระ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ศีล เป็นเครื่องชำระ ทุกสิ่งทุกอย่าง
เราเป็นผู้กระทำ เพราะเราไม่รู้ว่าตัวเรายึดอะไร เมื่อเห็นว่า
ตัวเรายึดถืออะไร เราจะเริ่มเป็นผู้ชำระ วิธีการชำระที่ถูกต้องทาง

จะเกิดขึ้น ถ้าเรารู้จัก ความรู้สึกของตัวเอง เราจะเริ่มเลือกทางเดิน

สิ่งสำคัญที่สุดที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ คือ การชำระภายใน เพราะทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากข้างในออกมาข้างนอก คือออกจากตัวเราภายใน จากใจที่เราอาศัยอยู่ เครื่องชำระ คือ

ศีล เป็นเครื่องชำระกาย วาจา ใจ

ความเป็นจริงของการชำระ คือความเป็นปกติ

การชำระ กาย วาจา ใจ หมายถึงการรักษากาย วาจา ใจ ชำระศีล สร้างกุศล คือ ความดี

การชำระ กาย วาจา ใจ นี้จะทำให้เกิดความสุขอย่างยิ่ง

เป็นความสุขอย่างยั่งยืนอย่างไร

การชำระกาย วาจา ใจ เราต้องเห็นสิ่งที่มันมีอยู่จริง คือ

๑. **การชำระร่างกาย** หมายถึง สิ่งที่เราสัมผัส เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด คือการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ไม่ให้โรคร้ายมาเบียดเบียน นอกจากนั้นได้แก่ การไม่เบียดเบียนสัตว์ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักขโมย การไม่ประพฤติดีกในกาม การไม่ดื่มของมึนเมา

๒. การชำระวาจา พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ คิดก่อนพูด เราควรพูดในสิ่งที่เป็นจริง ไม่พูดในสิ่งที่ไม่ดี เช่น คำพูดเท็จ คำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ เราควรพูดแต่สิ่งที่ดี

๓. การชำระใจ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราคิดดี ได้แก่ ไม่อยากได้ของของคนอื่น คือไม่โลภ ไม่คิดอาฆาตพยาบาท จองเวร คือ ไม่โกรธ ไม่คิดผิดจากครรลองคลองธรรม คือ ไม่มีโมหะ

อานิสงส์ของการชำระ

เมื่อมีการชำระกาย วาจา ใจ ทำให้เกิดผลกับผู้ปฏิบัติดังนี้

ชำระกาย ทำให้เรามีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี มีอายุ トラบเท่าอายุขัย มีความเพียบพร้อมด้วยปัจจัย ๔ มีความสุข ภายในครอบครัว และอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

ชำระวาจา เมื่อพูดดี ทำให้เรามีกัลยาณมิตรที่ดี มีตระกูล ที่ดี มีความสุขทางวาจา

ชำระใจ เมื่อเราคิดดี ทำให้เรามีสติปัญญาดี พบแต่สิ่งที่ดี มีความสุขมากขึ้น

ความสุขทางใจ

คนเราจะมีความสุขทางใจได้ ด้วยเหตุดังนี้

เพราะเราไม่คิดอยากได้ทรัพย์ของเขามาเป็นของเรา
ละความโลภ คือ โลภะ

ใจเราไม่คิดอาฆาต พยาบาท จองเวร ละความโกรธ
คือ โทสะ

ใจเราไม่คิดผิดจากครรลองคลองธรรม ละความหลง
คือ โมหะ

อานิสส์ของการชำระ ทำให้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นผู้
มีปกติ มีจิตใจสูงขึ้น

“

ความสุขมากขึ้นที่เกิดมาเป็นมนุษย์
ได้พบพระธรรมคำสั่งสอน

พระพุทธเจ้า

”

อานิสงส์ของการชำระ

ความโลภ คือ โลภะ

ความโกรธ คือ โทสะ

ความหลง คือ โมหะ

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า “การไม่ทำความชั่วทั้งปวง”
การกระทำชั่วไม่ดี ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ การทำ
ความดีให้ถึงพร้อมด้วยกาย วาจา ใจ มีศีล ๕ เป็นเครื่องชำระ

การชำระทางกาย คือ การให้

การชำระทางวาจา คือ คำพูด

การชำระทางใจ คือ ความคิด

ในขณะที่เราชำระใจ คือความคิด จะส่งผลต่อกายและ
วาจา ดังนั้นการชำระใจ จึงสำคัญที่สุด

จะเห็นได้ว่า ความสุขเกิดขึ้นที่ใจ เมื่อใจมีการให้ ไม่คิด
อาฆาต พยาบาท ใจเราคิดตามครรลองคลองธรรม ใจเราจะ
เป็นสุข

เมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วกุศลที่เราสั่งสมไว้ จะนำเรา
ไปสู่สุคติภูมิ ไปเป็นเทวบุตร เทวดา มีวิมานเป็นทิพย์ ไม่มี
ความแก่ ไม่มี ความเจ็บ มีแต่ความสุข เมื่อหมดบุญจะลงมา
เกิดเป็นมนุษย์ในตระกูลที่ดี มีความเพียบพร้อมด้วยปัจจัย ๔
ฐานะดี รูปร่างดี หน้าตาดี ผิวพรรณดี จิตใจดี สุขภาพแข็งแรง
ทำให้เราเห็นอานิสงส์ของความดีที่เราได้ทำ

“

อานิสงส์จากการคิดถูกควรดอง
คลองธรรม เราจะไปสู่สุคติภูมิ

พระอ.ป๋วย

”

๓. คุณ

ด้วยอานิสงส์ของการรักษาศีล ๕ เป็นเครื่องชำระนำไปสู่
สุคติภูมิ ซึ่งเป็นภูมิของเทวดา เราจะกลายเป็นเทพบุตร เทวดา
บนสวรรค์

ภูมิแบ่งได้เป็น ๓ แห่ง คือ

๑. โลกมนุษย์

๒. กามาพจรภพ ที่อยู่ของเทวดา พรหม

๓. อรูปพรหม

มนุษย์เราจะเวียนว่ายตายเกิด ใน ๓ ภูมินี้ แต่ถ้ามนุษย์มี
วิบากกรรมไม่ดีจะตกนรก จะกลายเป็นอะไรนั้นขึ้นอยู่กับวิบาก
กรรมของตัวเอง การที่เราจะเกิดเป็นอะไร ขึ้นอยู่กับว่าปัจจุบัน
เรามีเครื่องชำระดีหรือยัง

ถ้าเราคิดดี ระวังดี ตลอดเวลา เมื่อเราตายอานิสงส์
จะทำให้เราได้เกิดเป็นเทพบุตร เทวดา

แต่ถ้าเราคิดในทางทุจริต เมื่อเราตายเราจะไปสู่ นรก
ได้รับทุกขเวทนา ดังนั้นทุกอย่างจึงเริ่มจากความคิดของเรา

สวรรค์มีจริงหรือไม่

มีการกล่าวถึง สวรรค์ในพุทธประวัติตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จเปิดโลกให้มนุษย์เห็นเทวดา เทวดาเห็นมนุษย์ สัตว์นรกเห็นมนุษย์ มนุษย์เห็นสัตว์นรก สัตว์นรกเห็นเทวดา เป็นการเห็นอย่างทั่วถึง และในตอนที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประสูติกาลจากสวรรค์ชั้นดุสิต

อานิสงส์จากการที่เราได้ประพฤติปฏิบัติ ทำให้เราได้เกิดเป็นเทพบุตร เทวดา ในชั้น กามาพจรภูมิ หรือ กามาพจรภพ เป็นภูมิที่มีความสุข มีรูปร่างหน้าตาเหมือนกันหมด ผิวพรรณวรรณะ มีความสวยงาม มีอายุยืนเป็นทิพย์ มีแต่ความสุขสบายนี้ก็อยากได้อะไรก็ได้

จากอานิสงส์ที่ได้สั่งสมมาทำให้เกิด กองบุญ ให้ได้ไปอยู่บนสวรรค์ จนจบสิ้นอายุขัย แล้วกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ มีฐานะมีครอบครัว มีตระกูล มีสุขภาพที่ดี

หากเราตั้งมั่นจะไปสู่สุคติภูมิเราควรถือการให้ เพราะเรายึดตามคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า การให้เป็นสิ่งที่ดีเราจะถือไว้ แล้วเราจะทำกุศลทำความดี ด้วยกาย วาจา ใจ เรียกว่า การชำระ

ดังนั้นเมื่อเกิดมาอย่าให้มีชีวิตเสียเปล่า ควรสร้างกุศล สร้างความดี มีกุศลติดตัว มีบุญติดตน เมื่อเรามีบุญติดตน แล้วนึกถึงกุศล ความดี เมื่อเราละโลกนี้ไป จะไปอยู่ในสุคติภูมิ ในสุคติภูมิมีเทวดา เป็นที่ไป ตั้งแต่ชั้นที่ ๑ ถึงชั้นที่ ๖ ตามกำลัง กุศลที่เราได้สั่งสม หรือกำลังบุญที่เรากำลังฝึก ถ้าเราทำได้นับว่าเราสามารถปิดอบายได้เบื้องต้น

“

เกิดมาอย่าให้มีชีวิตสูญเปล่า
ให้มีบุญติดตน มีกุศลติดตัว

พระอ.ป๋วย

”

๔. ตีโทษของกามคุณ

พระพุทธเจ้า ทรงสอนในอนุบุพพิกขาในข้อ ๔ พระองค์ ทรงชี้ให้เห็นโทษของกาม ตีโทษของกาม ว่าเป็นของต่ำทราม ของไม่น่ายินดี เรามองไม่เห็นโทษของกามคุณ ยังหลงอยู่ใน กามคุณ เราเห็นแต่คุณของกามคุณทำให้เรามีความสุข เราหลง ในความสุข รูปร่าง ทรัพย์สมบัติ ชื่อเสียง เงินทอง ต้องการให้มี ความสุขยิ่งๆ ขึ้นไป กามคุณทำให้เราลุ่มหลง ไม่ได้คิดพิจารณา เพราะเราคิดว่าทุกวันนี้ คือความสุข แต่กามคุณมีอยู่ตามปกติ ตามบุญกุศล ทำให้เราเข้าไปยึด เพราะมันมีอยู่ พอไม่มีเรา ก็เศร้า เสียใจ ต้องการให้มี ทำสิ่งผิด มีแล้วก็ดิ้นรน ต้องการ ให้มียิ่งๆ ขึ้นไป นี่คือการลุ่มหลงในกามคุณ ดังนั้นเราจึงควร ศึกษาในสิ่งเหล่านี้

กามคุณ คืออะไร

กามะ คือ สิ่งยั่วยวน ให้หลงไหล ลุ่มหลง มัวเมา

คุณ คือการให้ ให้ความสุขกับเราในทางกาม ความพอใจ เราเป็นผู้ยินดี พึงพอใจ เพราะเราเห็นคุณค่าของกามคุณ เห็น ชีวิตที่ดี ความสุขที่กามคุณให้เรา เราจะไม่เห็นโทษ สิ่งที่ไม่ดี ของกามคุณ

โทษ หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปลุ่มหลง เข้าไปพอใจ
จะให้โทษแก่ผู้ นั้น ควรหาทางออกด้วยการประพาสพรหมจรรย์

กามคุณ มีอะไรบ้าง

กามคุณ มีอยู่แล้วในรูปคือกาย รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะ
ของอายตนะ ๖ มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

รูป รับรู้ทาง ตา คือ กาย

รส รับรู้ทาง ลิ้น คือ อาหารที่เรากินทุกวัน

กลิ่น รับรู้ทาง จมูก คือสิ่งที่เราสูดดมทุกวัน

เสียง รับรู้ทาง หู คือสิ่งที่ตกกระทบ เราได้ยินทุกวัน

โผฏฐัพพะ รับรู้ทางกาย คือการสัมผัสถูกต้อง นุ่ม ร้อน
อ่อน แข็ง

ธรรมารมณ รับรู้ทาง ใจ คือความรู้สึกความชอบ ไม่ชอบ
ความพึงพอใจ ไม่พึงพอใจ คือตัวเรา

พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เราเห็นโทษ เช่น กามคุณในเรื่อง
รูปคือร่างกาย ในรส ในกลิ่น ในเสียง และโผฏฐัพพะที่สัมผัส
ถูกต้อง ก่อให้เกิดการปรุงแต่งอารมณ์ที่เรามีความรู้สึกพึงพอใจ
ไม่พึงพอใจ กับสิ่งที่มากระทบ เรียกว่า ธรรมารมณ

อารมณ์ทั้งหลายของตัวเราที่เราเข้าไปลุ่มหลง กาม
ราคะ จากรูปที่เราเข้าไปลุ่มหลง เข้าไปอาศัยเรามีแต่กิเลส คือ
ความยินดี **ปรุ่งแต่ง** เพราะเราไม่รู้ว่า ความอยากเกิดขึ้นที่ไหน
เพราะตัณหาคือความอยาก ตัณหาเกิดขึ้นที่เรา เราไปยึดอะไร
เราไม่เห็นตัณหา เราไม่เห็นความพอใจของเรา

คนส่วนใหญ่ มักพอใจในรูป ติดใจในรส พพอใจในสิ่งที่
ผ่านหู ถ้าเราพอใจเราก็จะฟัง ถ้าไม่พอใจจะไม่ฟัง เพราะเรา
ปรุ่งด้วยกิเลส มีความอยาก ความพอใจ ไม่พอใจ แต่สิ่งต่างๆ
ไม่รู้เรื่องกับเราด้วย**คนที่ปรุ่ง คือ ตัวเรา** จึงเป็นโทษของกามคุณ
ที่เราเข้าไปลุ่มหลง สิ่งที่เราลุ่มหลงในตัวกามคุณ สิ่งเหล่านี้
ล้วนแต่มีความเปลี่ยนแปลง ตั้งมั่นไม่ได้ เราบังคับไม่ได้ เป็นสิ่งที่
ไม่น่ายินดี พระพุทธเจ้าจึงทรงติโทษในสิ่งเหล่านี้

เมื่อเรามองไม่เห็นความจริง ความจริงคือ โทษของกาม
เพราะเราไม่เห็นโทษ เราจึงไม่เห็นภัยที่คุกคามเราทีละน้อย
ในกามคุณ ๕ ถ้าเราทำสิ่งไม่ดี ภัยก็จะมาเยือน แต่ถ้าเรามอง
ไม่เห็นโทษ มองไม่เห็นภัย โทษคือสิ่งที่ให้ภัย เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด
แก่เรา เป็นไฟเผาตัวเราทีละน้อย เป็นภัยที่เราเข้าไปลุ่มหลง

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราเห็นหลักธรรม ทำให้เราเกิด
ปัญญา มองเห็นความเป็นจริง ในขณะที่เราปฏิบัติกิจวัตร

ประจำวัน เรามองไม่เห็นภัยที่มาเบียดเบียนเรา แต่ถ้าเราเห็น
ภัยเมื่อไร เราจะเห็นทุกข์ตามมา

ภัย คืออะไร

ภัย คือสิ่งที่ไม่น่ายินดี ได้แก่ ความแก่ ความเจ็บ ความตาย
อารมณ์ทั้งหลาย ความรู้สึกทั้งหลายเป็นภัยทั้งหมด เป็นภัยมืด
ที่เรามองไม่เห็น เป็นภัยเงียบที่เราไม่รู้เรื่อง สุดท้ายเราจะตกอยู่
ในภัยนี้ กลายเป็น **กองไฟ**

พระพุทธเจ้าทรงเทศน์สอนว่า รากเหง้าของอกุศล ไฟ
๓ กอง คือ

ไฟ แห่งความโลภ คือ โลภะ

ไฟ แห่งความโกรธ คือ โทสะ

ไฟ แห่งความหลง คือ โมหะ

ไฟทั้ง ๓ กองนี้ ที่มอดไหม้ในโลกอยู่ทุกวัน ถ้าเรา
ไม่ยอมรับ เราก็จะเป็นทุกข์ และดิ้นรนไปกับกองไฟที่เราก่อ
ถ้าเมื่อไรที่เรายอมรับได้ ไฟจะเริ่มสงบและร่มเย็น เพราะเรา
เป็นผู้เอาไฟออกจากตัวเราเอง ดังนั้นเราต้องรู้ว่า เราเป็นผู้จุดไฟ
เราเป็นผู้ก่อไฟ ขึ้นเอง

สำคัญที่สุดเราเป็นผู้ใส่เชื้อไฟ เชื้อไฟมาจากไหน ก็มาจากความโลภ ความโกรธ ความหลง จากการที่เราเห็นไม่ชอบ คิดไม่ชอบ การกระทำจึงไม่ชอบ ด้วย กาย วาจา ใจ

ภัย คือไฟที่เผาเราให้หมดไหม้ เราไม่สามารถออกจากไฟนี้ได้ เพราะเราไม่เห็นภัยหรือไฟที่เกิดขึ้นแก่ตัวเรา เมื่อไรที่เราเห็น เราจะสามารถออกจากภัยนี้ได้ ภัยมี ๒ ทาง คือ

๑. ภัยทางกาย คือภัยที่เกิดขึ้นจากร่างกาย ได้แก่ ความเจ็บ ความปวด ความเจ็บป่วย

๒. ภัยทางใจ คืออารมณ์ ได้แก่ ความอยาก ความคับแค้นใจ ความรู้สึกไม่สบายใจ เป็นความรู้สึกทั้งหลาย

ภัยเป็นสิ่งที่ทำให้เรา ทุกข์ สุข ความทุกข์ ความสุข เป็นภัย จนในที่สุดเราก็ต้องตายด้วยภัยนี้

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เรามีปัญญาในการพิจารณาสิ่งที่เราเข้าไปยึดว่า เป็นสิ่งที่ไม่น่ายินดี พระองค์ทรงติโทษของกามคุณว่า เป็นสิ่งที่ไม่น่ายินดี ทำให้เราหลงอยู่ในภัย ภัยเป็นสิ่งที่ทำให้เราต้องเวียนว่ายตายเกิดเป็นทุกข์

“

เราเป็นผู้ก่อกองไฟ เราต้องเป็นผู้ดับไฟ

พุทธอ.ป๋

”

เราจะออกจากภัยได้อย่างไร

เราจะออกจากภัยหรือไฟนี้ได้ โดยมีศีล เป็นเครื่องชำระ ทำให้เรามีการให้ ไม่อยากได้ทรัพย์ของเขา ใจเราไม่คิดอาฆาต พยาบาท จ้องเวรเขา ใจเราไม่คิดผิดครรลองคลองธรรม เมื่อเราพิจารณาได้ เราจะเห็นสังฆธรรมความเป็นจริง แล้วเราจะหาทางออกจากทุกข์ คือ การรักษาพรหมจรรย์หรือการถือบวช เนกขัมมะ เดินตามคำสั่งสอนที่พระพุทธองค์ทรงบอกทางไว้ ให้เดิน ทำให้เรามีความสุข

เมื่อเรามีพรหมจรรย์ในใจ เราจะขัดตัวเอง ถึงคำว่า **บริสุทธิ์** เป็นผู้บริสุทธิ์ที่เกิดขึ้นภายในใจ ไม่มีกิเลสใดเข้ามา เกี่ยวข้อง เมื่อเรามีความบริสุทธิ์ เราจะสามารถอยู่กับตัวเองได้

พระพุทธเจ้าทรงบอกทาง เพื่อให้เราได้พ้นทุกข์ พรหมจรรย์ เป็นที่สุดแห่งทุกข์ เป็นเครื่องขัดเกลากิเลสออกจากทุกข์ การออกจากทุกข์ คือการออกจากกามคุณ ๕ ซึ่งเป็นสิ่งที่เรา เข้าไปยินดี พึงพอใจ การได้มาประพฤติปฏิบัติ นำคำสั่งสอน ของพระพุทธองค์มาปฏิบัติ เท่ากับเรามีสมณะเป็นที่พึ่ง

เมื่อเราได้มาปฏิบัติ เราจะเห็นคุณ สิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้นกับ ตัวเรา คือสุคติภูมิ กับ ทุกคติภูมิ สุข แปลว่า ดี คติ คือความคิด ภูมิ คือที่ตั้ง ที่อยู่ เมื่อเรานำเอาสิ่งที่ดี นำเอาวินัย คำสั่งสอนไป ประพฤติปฏิบัติ เราย่อมมีความสุข เมื่อเรามีความสุข ทำอะไร ก็มีความสุข

แต่ถ้าเราคิดในทางตรงกันข้าม เราเป็นทุกข์ สุข แปลว่า ชั่ว ไม่ดี คติ คือความคิด ทำให้เรามีแต่ความดิ้นรน เราร้อน สิ่งที่เราคิดเป็นสิ่งอกุศล คิดในทางไม่ดี ตัวเราจึงมีแต่ ความเราร้อนอยู่ภายในใจ

ดังนั้น การที่เรามีสิ่งที่เป็นสุคติ มีสมณะเป็นที่พึ่งได้ เราต้องอยู่ในหลักครรลองคลองธรรม คือมีศีลธรรม มีศีล เป็นเป็นเครื่องชำระ เราจะเข้าใจ มีปัญญา สามารถเปลี่ยนนิสัย ตัวเองได้ เมื่อเกิดปัญญา ปัญญาก็จะนำเราไปสู่ทางพ้นทุกข์

ความเบื่อหน่ายจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าเราไม่ได้เห็นความเป็นจริง ไม่เห็นโทษในกามคุณ ว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่ายินดี ดังนั้นทุกข์ สุข ไม่ใช่ใคร อยู่ที่ตัวเรา หากเรายังเป็นผู้ยึดถือและดิ้นรน เพราะเราไม่เข้าใจในกามคุณ ๕ นั้นเอง เครื่องชำระจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเครื่องขัดเกลาทำให้เราเห็นโทษของกามคุณ

กามคุณมีแต่ความเปลี่ยนแปลง ตั้งอยู่ไม่ได้ บังคับไม่ได้ มีความรู้สึกเกิดและดับไปเองเป็นธรรมดา นั่นคือ สัจธรรม แต่เราไม่เข้าใจ เราวิ่งตามกามคุณ เพราะเราเห็นว่ากามคุณมีคุณแก่เรา ทำให้เรามีความสุข ยินดี พอใจ เราจึงยึดอยู่ในกามคุณอยู่อย่างนี้

พระพุทธองค์ทรงตีโทษของกามคุณ ในสิ่งที่เราได้รับในสิ่งที่เราได้อาศัย แต่สิ่งเหล่านี้จะเสื่อมโทรมในที่สุด ให้เห็นโทษอย่างนี้ เมื่อเราเห็น เราเข้าใจ เราจึงอยากออกจากกามคุณ ความเบื่อหน่ายจะเกิดขึ้นแก่ตัวเรา หากเราพิจารณาเห็นอย่างนี้เนื่องๆ ก็คือ หนทางแห่งความพ้นทุกข์ เบื้องต้น

“

เราเป็นผู้วิ่งไล่ตามความอยากในกามคุณ
 กามคุณไม่ได้ทำอะไรแก่เรา เพราะเราเป็น
 ผู้ลุ่มหลงในกามคุณ

พระอ.ป๋วย

”

๕. การถือบวช เนกขัมมะ การรักษาพรหมจรรย์

เนกขัมมะ คือการถือบวช

การถือบวช คือการรักษาพรหมจรรย์

อานิสงส์ของการถือบวช คือการออกจากกามคุณ ๕

ทำไมจึงต้องออกจากกามคุณ ๕ เพราะกามคุณทำให้
 เราเป็นทุกข์ ทำให้เราต้องมีการเวียนว่ายตายเกิด การรักษา
 พรหมจรรย์ คือทางที่สุดแห่งทุกข์ พรหมจรรย์คือการถือบวช
 โดยเอากิเลสออกจากใจ เอากามราคะ ความกำหนัด ความยินดี
 ออกจากตัวเรา เรียกว่า **การรักษาพรหมจรรย์**

พรหมจรรย์ คือการรักษาความบริสุทธิ์ การรักษาพรหมจรรย์ก็คือ ทำที่สุดแห่งทุกข์ เนกขัมมะคือการถือบวชเพื่อชำระให้เราถึง พรหมจรรย์ ถึงที่สุดแห่งความพ้นทุกข์ ที่สุดแห่งทุกข์ คือสิ่งที่เราเข้าไปยึด ถ้าเรามาปฏิบัติเนกขัมมะมาถือบวช มารักษาพรหมจรรย์ คือการเอากิเลสออกจากใจ

ในขณะที่เรารักษาพรหมจรรย์ เราจะอยู่ได้ด้วยความสะดวก ทำให้เราเกิดปัญญา เมื่อเราคิดพิจารณา เราก็จะเกิดความสุขในใจ

เมื่อเราละกาม รักษาพรหมจรรย์ เริ่มถือบวช คือนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาขัดเกลากิเลส มาขัดใจเรา ทำให้เราเกิดปัญญา เห็นคุณของการถือบวช เรียกว่า เนกขัมมะ การรักษาพรหมจรรย์ คือการออกจากกามคุณ เพราะมองเห็นแล้วว่า กามคุณเป็นทุกข์

ในขณะที่เรายังอยู่ในโลก มีการเวียนว่ายตายเกิด ยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง เมื่อไรที่เราเห็นโทษของกามคุณ ๕ ทำให้เราไม่ต้องการเวียนว่าย ตายเกิด ได้ไปนิพพาน พรหมจรรย์ ก็คือความบริสุทธิ์ เราจะเป็นผู้เลือกเมื่อเราเข้าใจ

ดังนั้นทางออกจากกามคุณ ๕ ก็คือ การรักษาพรหมจรรย์ การถือบวช การชำระที่สุดแห่งทุกข์ เป็นความสุขอันแท้จริง

เห็นความสุขที่สุด คือ นิพพาน ถ้าเราเข้าใจโทษของกาม เราจะเริ่มทาง ที่ถูกต้อง พรหมจรรย์จะเกิดได้ต้องเห็นโทษของกามที่เราเข้าไปลุ่มหลง ยินดี พอใจ แล้วเราจะพบทางออก

ในอนุบุพพิกขา ทั้ง ๕ ข้อ จะทำให้เราเกิดปัญญา สามารถเลือกทางเดินได้ว่าจะเลือกทางใด เมื่อเราพิจารณาได้ จิตใจจะเบิกบานผ่องใส ยอมรับคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วนำไปพิจารณาเราจะยอมรับธรรมเป็นเครื่องขัดเกลากิเลส ทำให้เราได้ดวงตาเห็นธรรม เป็นโสดาบันบุคคล

พระพุทธเจ้าทรงบอกทางให้เราเกิดปัญญา ให้เห็นคุณ และโทษ อานิสงส์การรักษาพรหมจรรย์ การถือบวชถ้าเราเห็นการถือบวชเป็นทางสงบ ระวัง เป็นการออกจากสิ่งไม่ดี ทำให้เราพบความสุข เราจะเป็นผู้เลือกทางเดิน แต่ต้องมีความเพียร ขันติ อดทน เพราะเป็นทางที่เราต้องการออกจากทุกข์ คือ ออกจากอารมณ์ของเราเอง

“

พรหมจรรย์ การถือบวช การชำระคือการทำที่สุดแห่งทุกข์เป็นความสุขอันแท้จริง (นิพพาน)

พระพุทธเจ้า

”

๖. อริยสัจ ๔

พระพุทธเจ้าทรงสอนในสิ่งที่เราเข้าไปยึด ไปหลง ไปยินดี พอใจ เมื่อเราคลายความหลง พระพุทธเจ้าทรงเทศน์ เรื่อง **อริยสัจ ๔** คือความเป็นจริงสิ่งที่เป็นทุกข์ ดังนี้

๑. **ทุกข์ควรกำหนดรู้** โดยให้พิจารณาความแก่ ความเจ็บ ตาย ความพลัดพราก ความ คับแคँใจ สิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นทุกข์ ทุกข์เกิดที่ไหน เกิดที่กายของเรา ความรู้สึก เกิดขึ้นที่ใจ ความคับแคँใจ อารมณ์ทั้งหลายล้วนแต่ ทำให้เรา เป็นทุกข์

๒. **สมุทัย** ควรละ ละสิ่งที่เราเป็นทุกข์ เมื่อเราละได้ เราจะพิจารณาเห็นต้นเหตุ คือ ความอยาก เรามีความอยาก เรามีความพอใจ เราจึงไม่เห็นทุกข์ เพราะเรามีแต่ความยินดี ในร่างกายของเรา อยากให้คงอยู่ไม่อยากแก่ เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นสิ่งที่เราเข้าไปยึด เมื่อเราเข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นทุกข์ เราก็จะไม่มี ความอยาก ปลอ่ยกวาง คือให้เรายู่กับตัวเราเองได้ มีที่อยู่คือเครื่องระลึก มีความรู้คือ **ความจริง** เป็นอารมณ์ ยอมรับตนเองได้โดย มีสัจจะเป็นที่พึ่ง

๓. **นิโรธ การดับทุกข์** ควรทำให้แจ้ง คือการปล่อยวาง การสลัดคืนสิ่งที่เรายึด เอาไปไว้ที่เดิม เมื่อเรายึดกายคืนกาย ยึดใจคืนใจ ความอยากก็จะหายไป เรามีเครื่องยึดใหม่ คือธรรม คำสั่งสอน เป็นเครื่องยึด เรียกว่า **ปัญญา**

ปัญญา คือ ความรู้ที่เกิดขึ้นแล้วที่เรา หมายถึงรู้ความเป็นจริง สามารถละอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ และสามารถอยู่กับตัวเองได้ เราจะได้ดวงตาเห็นธรรม สิ่งใดเกิดขึ้น สิ่งทั้งหลายทั้งปวงมีการดับเป็นธรรมดา เป็นพระโสดาบัน ทำให้เราสงบ และร่มเย็น หยุดการดิ้นรน อยู่กับโลกได้อย่างมีความสุข

๔. **มรรค** คือข้อประพฤติปฏิบัติ ควรทำให้มีขึ้นหรือเกิดขึ้น คือทางสายกลาง ถึงความพ้นทุกข์ เมื่อพิจารณาแล้วว่า คือทางที่พระพุทธองค์ทรงบอกไว้ เราก็มจะเริ่มเข้าใจ เราจึงหยุดได้ แล้วเราก็มองว่านี่คือ **ทางพ้นทุกข์**

“

ผู้ปฏิบัติควรมีวิถีการเดินให้ถูกต้อง
ตามมรรคมุ่งคี่ ๘

พุทธะ อ. ชู

”

๗. มรรคมืองค์ ๘ (ทางสายกลาง)

โอวาทปาติโมกข์ คือหลักของพระพุทธศาสนา ให้พุทธศาสนิกชนใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ประพฤติ ปฏิบัติโดยมีหลักดังนี้

๑. จุดหมายหรือความปรารถนา

ต้องมีขันติ คือความอดทนอดกลั้นต่อความทุกข์ยากทั้งหลาย อดทนต่อความหิวกระหาย ความลำบาก เป็นยอแด่แห่งโลกีย์ ยอมรับความเป็นจริง เพื่อความสำเร็จ นิพพาน เป็นยอแด่แห่งโลกุตระ คือความพ้นทุกข์

๒. หลักของการประพฤติ ปฏิบัติ

คือการไม่กล่าวร้าย การไม่เพ่งโทษ การไม่เบียดเบียน เป็นเครื่องชำระ กาย วาจา ใจ

๓. วิธีหรือวิธีการปฏิบัติ

เดินตามมรรคมืองค์ ๘ ผู้ปฏิบัติต้องเดินตามหลักคำสอนตามวิธีมรรคมืองค์ ๘

ในการดำเนินชีวิตของคนเรา ทุกคนย่อมต้องมีจุดหมายในชีวิตหรือเป้าหมายเพื่อให้เราประสบความสำเร็จในชีวิต

ทั้งในหน้าที่การงานและชีวิตครอบครัว หนทางที่จะนำเราไปสู่ความสำเร็จได้ เราควรยึดหลัก **ทางสายกลาง** ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ มรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นข้อประพฤติปฏิบัติให้เราถึงซึ่งความพ้นทุกข์

มรรคมีองค์ ๘ ประกอบด้วย

๑. สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบ
๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ
๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ
๔. สัมมากัมมันตะ ทำการงานอันชอบ
๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ
๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ
๗. สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ
๘. สัมมาสมาธิ ตั้งใจไว้ชอบ

การกระทำในมรรค ๘ มีในข้อต่อไปนี้

๑. สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบ	} เป็นปัญญา
๒. สัมมาสังกัปปะ คิดชอบ	

ในการทำสิ่งใดๆ ถ้าเราไม่เห็นชอบ คิดชอบ เราคงไม่ลงมือกระทำใช้หรือไม่ในเรื่องของความคิดเห็นถ้าเราเห็นชอบ

ไม่ตรงกัน จะทำให้เกิดผลเสียตามมา เช่นเกิดความแตกแยก
นับตั้งแต่ภายในครอบครัว สังคม ตลอดไปจนถึงประเทศชาติ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า การเห็นชอบในสิ่งที่จะก่อให้เกิดทุกข์
สิ่งนี้คือความเห็นชอบ มองเห็นสิ่งที่เป็นทุกข์ ได้แก่ ความแก่
ความเจ็บ ความตาย ความพลัดพราก ความเศร้าโศกเสียใจ
ความอภายาวรรณ ทำให้มองเห็นภาวะดินรนของอารมณ์ต่างๆ
เช่น ความไม่ชอบ ความไม่พอใจ ล้วนเป็นทุกข์ทั้งสิ้น

ทำอย่างไรจึงจะออกจากทุกข์ได้ โดยออกจากความรู้สึก
เหล่านี้ เราสามารถออกจากทุกข์ได้โดยวิธีใด

ทำอย่างไรเราจึงจะเกิดปัญญา จากความเห็นชอบ คิดชอบ
ถ้าเรายึดทางสายกลาง คือมรรคมีองค์ ๘ โดยเห็นชอบ คิดชอบ
ในหลักธรรม เห็นตามความเป็นจริงว่า สิ่งทีกระทำไม่ถูกต้อง
ไม่ควรทำ เมื่อเราเห็นชอบในทางที่ถูกต้อง เราจะไม่คิด เราจะ
ไม่ทำ

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราคิดพิจารณาตามหลักความเป็นจริง ให้เข้าถึงความเป็นจริง ถ้าเราเอาความคิดไปใส่ หรือ เหตุผลของตน ซึ่งไม่ใช่ความจริง เรียกว่า **การปรุง** เราจึงควร ยึดหลักทางสายกลาง หาสาเหตุของทุกข์ให้ได้ ว่าสาเหตุมาจากสิ่งใด

สาเหตุของทุกข์แบ่งได้เป็น ๒ ทางคือ

๑. **ทางกาย** ได้แก่ ความแก่ ความเจ็บ ความตาย
๒. **ทางใจ** ได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ เช่น ความเศร้าโศกเสียใจ

ถ้าเรามีความเห็นชอบ คิดชอบ ในการทำงาน เราจะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แต่ถ้าเรามีความคิดเห็นขัดแย้ง เราควรก้าวถอยออกมา

ในการทำสิ่งใดๆ เราควรมีความเห็นชอบ คิดชอบ เสียก่อน จึงลงมือกระทำ จะเกิดผลอย่างไรนั้น เราต้องยอมรับ ซึ่งเราสามารถนำสิ่งนี้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง

พระพุทธองค์ทรงบอกตามความเป็นจริงให้เราคิด เพื่อให้เราเห็นความเป็นจริงเสียก่อน ถ้าเราไม่เห็น ฟังแล้วไม่คิดตาม จะไม่เข้าใจ แต่ถ้าคิดตามจะทำให้เกิดปัญญา ถ้าไม่เห็นธรรมะ

อันประเสริฐในอริยสัจ ๔ ความพ้นทุกข์จะไม่เกิด เพราะเห็น แต่เราไม่รู้จัก ไม่ได้คิด เราจะกระทำในสิ่งที่เราชอบ เราไม่ได้ เดินในทางสายกลางจริงๆ เรายังไม่ได้เห็นชอบ ไม่ได้คิดชอบ ถ้าเราคิดไม่ชอบ การกระทำจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบตามมา

ขณะที่เราตัดสินใจกระทำชอบ เราจะกลายเป็นผู้มีปัญญา เพราะเกิดจากความเห็นชอบและคิดชอบ เราเริ่มตัดสินใจที่จะ กระทำตามคำสั่งสอนที่พระพุทธองค์ทรงบอกทางไว้ให้ เราถึง เห็นว่าเป็นการกระทำชอบ

เมื่อเราเห็นชอบ คิดชอบแล้ว เราจึงลงมือกระทำ ซึ่งมีอยู่ ๓ ทางคือ

๑. ทางกาย

๒. ทางวาจา

๓. ทางใจ

การกระทำในมรรค ๘ เป็นศีล มีในข้อต่อไปนี้

๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ

๔. สัมมากัมมันตะ ทำการงานอันชอบ

๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ

๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ

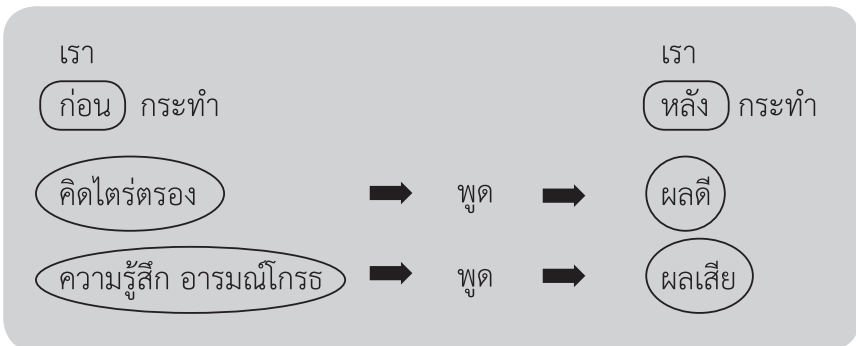
๓. **สัมมาวาจา** คือการเจรจา หรือคำพูดซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี ดังนี้

คำพูดที่ดี ได้แก่ พูดสัตย์จริง พูดให้สมานสามัคคี พูดคำไพเราะ พูดคำมีประโยชน์

คำพูดไม่ดี ได้แก่ พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ

การพูดเริ่มจากสิ่งที่เราเห็น คิดไม่ชอบ จึงพูด เมื่อเราไม่เห็นชอบ คิดไม่ชอบ ทำให้พูดไม่ชอบ ส่งผลถึงพฤติกรรมทางกาย ได้แก่ ตีสีหน้า ชักสีหน้า หน้าหงิกหน้างอ เกิดความรู้สึกภายในใจ เราจะบังคับตัวเองทำให้รู้สึกอึดอัด ดิ้นรน

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เรามีปัญญา โดยมีศีลเป็นเครื่องชำระ ดังนั้นในการที่จะพูดสิ่งใดควรคิด ไตร่ตรองให้ดีเสียก่อน

๔. สัมมากัมมันตะ การงานชอบคือหน้าที่ของเราทุกคน หน้าที่ที่ย่อมต่างกันตามสถานะของแต่ละบุคคล เราควรปฏิบัติตามหน้าที่ ของเรา จึงจะเรียกว่า การงานชอบ

สถานะของสามี มีหน้าที่ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านหาเครื่องแต่งตัวมาให้ เป็นของขวัญตามโอกาส

สถานะของภรรยา มีหน้าที่ จัดงานบ้านให้เรียบร้อย สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี ไม่นอกใจ รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ ขยันช่างจัดช่างทำ เอาจานทุกอย่าง

สถานะพ่อแม่ มีหน้าที่ ห้ามปรามลูกออกจากความชั่ว ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปวิทยา เป็นธุระเมื่อถึงคราวจะมีคู่ครองที่สมควร มอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาส

สถานะบุตร มีหน้าที่ เมื่อท่านเลี้ยงเรามาเลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน ดำรงวงศ์สกุลประพடுத்தตนให้เหมาะสมกับความเป็นญาติ เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

สถานะครูอาจารย์ มีหน้าที่ แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง ส่งเสริมยกย่อง ความดีงาม ความสามารถให้ปรากฏ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้วิชา เลี้ยงชีพได้จริง และรู้จักดำรงตนด้วยดีที่จะเป็นประกันให้ ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์ มีความสุข ความเจริญ

สถานะศิษย์ มีหน้าที่ แสดงความเคารพ เข้าไปหา เพื่อบำรุง รับใช้ ปรึกษา ชักถาม รับคำแนะนำฟังด้วยดี ฟังเป็น รู้จักฟังให้เกิดปัญญา ปรนนิบัติ ช่วยบริการ เรียนศิลปวิทยา ด้วยความเคารพ เอาจริงเอาจังถือเป็นเรื่องสำคัญ

สถานะมิตร มีหน้าที่เผื่อแผ่แบ่งปัน พุดจามีน้ำใจ ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน มีตนเสมอ ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วยความซื่อสัตย์จริงใจ

สถานะมิตรควรอนุเคราะห์ตอบดังนี้ เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยป้องกันรักษา ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อน ในคราวที่มีภัยเป็นที่พึ่งได้ ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก นับถือตลอดถึงวงศ์ ญาติของมิตร

สถานะนายจ้าง มีหน้าที่ จัดงานให้ทำตามความเหมาะสม กับกำลัง เพศ วัย ความสามารถ ให้ค่าจ้างรางวัลสมควร แก่งานและความเป็นอยู่ จัดสวัสดิการดี ช่วยรักษาพยาบาลใน

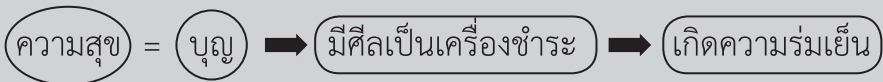
ยามเจ็บไข้มีอะไรได้พิเศษมาก็แบ่งปันให้ให้มีวันหยุด วันพักผ่อน
หย่อนใจ ตามโอกาสอันควร

สถานะคนรับใช้ มีหน้าที่ เริ่มทำงานก่อน เลิกงานทีหลัง
เอาแต่ของทีนายให้ ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
นำความดีของนายงานและกิจการไปเผยแพร่

๕. **สัมมาอาชีวะ** คือการเลี้ยงชีวิตชอบ เว้นจากการ
เลี้ยงชีวิตในทางที่ผิด

การที่เราประกอบอาชีพที่สุจริต จะนำมาซึ่งรายได้ใน
การเลี้ยงชีวิตตนเอง เป็นการเลี้ยงชีพตามอัตภาพของตนเพื่อ
สนองตอบต่อปัจจัย ๔ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ในการดำรง
ชีวิต ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

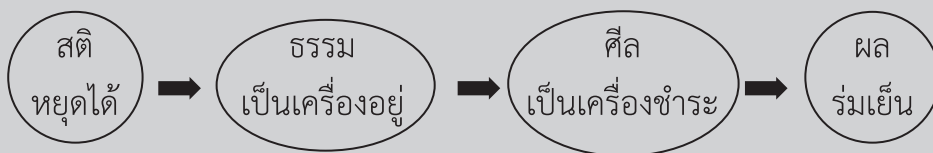
๖. **สัมมาวายามะ** คือความเพียรชอบ เป็นการกระทำที่
เราปฏิบัติอยู่เป็นประจำ จนกลายเป็นนิสัย เมื่อถึงเวลาก็ปฏิบัติ
ตามหน้าที่ เป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดี เมื่อเราทำในสิ่งที่ชอบ
ตัวเรามีความสุข

การกระทำในมรรค ๘ เป็นสมาธิ มีในข้อต่อไปนี้

๗. สัมมาสติ คือระลึกชอบ

ตัวเราควรต้องมีสติ มองเห็นในสิ่งที่เรากระทำ สามารถหยุดการกระทำได้ที่ตัวเรา หยุดความคิด หยุดคำพูด (วาจา) เป็นการกระทำทางกาย ถ้าเราหยุดได้ เรามองเห็นความรู้สึก ขบวนการของความคิด อารมณ์ แต่เราไม่กระทำ

๘. สัมมาสมาธิ คือตั้งใจไว้ชอบ คือเจริญ

เมื่อเรามีความรู้สึกมากขึ้นจากขั้นสัมมาสติ เราสามารถตั้งมั่นอยู่ได้ โดยเห็นคุณและโทษว่าดีหรือไม่ดี เกิดองค์อันหนึ่งเป็น **ความรู้**

เมื่อเราได้พิจารณาตามหลักความเป็นจริง เราจึงหยุดการกระทำ ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ทรงสอนด้วยเหตุและผล เมื่อเห็นคุณและโทษแล้ว ผู้ปฏิบัติจึงนำไปปฏิบัติ

เมื่อเรามองเห็นสัจธรรมความเป็นจริง มองเห็นคุณและโทษของการกระทำของเรา ด้วยความคิด คือปัญญา เราจึงมองเห็นตัวเราก่อนลงมือกระทำและจะมองเห็นตัวเองได้ชัดเจนมากขึ้น เมื่อเราตั้งมั่นได้ เราจะมีสติ มีสมาธิ สัมมาสมาธิ จะเป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์ เมื่อเราเลือกทางเดินของเรา เราจะพบความสุข

ตัวเราคือ สติ

สติ คือความระลึกได้ อยู่ทีใจ ใจอยู่ที่หัวใจ

ความรู้ตัว รู้อยู่ที่ ปลายจมูก ๑ โพรงจมูก ๑ ริมฝีปากบน ๑ คือกาย

รู้ความรู้สึกของลมหายใจที่ผ่านกาย รู้ใจ อยู่ทีใจ

“

ความสุข-ทุกข์อยู่ที่เรา เพราะเราเลือก

ทางเดิน *พระอ.ยุ*

”

๘. ดวงตาเห็นธรรม

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราเดินสายกลาง ไม่ให้หลง ไม่ให้ประมาท เมื่อเราสั่งสมความดี คือกุศลที่เราได้สร้าง เราจะมีความสุข มีสติปัญญาสามารถเลือกทางเดินเอง โดยพระพุทธเจ้ามิได้ทรงบังคับ แต่พระองค์ทรงเป็นผู้บอกทาง เช่น เรื่อง สุทัตตะเศรษฐีได้ไปฟังธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงเทศน์ ที่กรุงราชคฤห์ เกิดความศรัทธา จึงอุทานออกมาว่า

“หงายของที่คว่ำ จุดประทีปในที่มืด บอกทางแก่ผู้หลงทาง”

“หงายของที่คว่ำ” เหมือนเราเป็นภาชนะที่คว่ำอยู่ ไม่รู้อะไรเลย แต่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราคิด พิจารณา การคิดพิจารณาเหมือนกับของที่หงายขึ้น

“จุดประทีปในที่มืด” คือบอกทาง บอกแสงสว่าง บอกทางเดินให้เกิดปัญญา จุดประทีป เป็นการจุดปัญญา

“บอกทางแก่ผู้หลงทาง” บอกว่านี่คือทาง อยู่ที่ว่า เราจะตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือก จะเดินหรือไม่ เมื่อเรามีปัญญาแล้ว เราพิจารณาแล้ว เราจะไม่หลงทาง

เหมือนกับผู้ปฏิบัติ ถ้าเราได้ฟังธรรม ประพฤติปฏิบัติเรา
เข้าใจ ทำให้เราเกิดปัญญา

สิ่งที่กล่าวมาเป็นหลักของพระพุทธศาสนา ถ้าเราเดินไป
ตามทางสายกลาง เราจะเห็นนิสัย ตัวตนของเรา เราควรยอมรับ
ความจริง มองเห็นการกระทำของเรา ถ้าเรายังไม่ยอมรับ
ก็เหมือนของที่คว่ำอยู่ ถ้าเราหลง ประทีปก็ไม่มี แสงสว่างก็
ไม่เกิด

ทางสายกลางที่พระพุทธองค์ทรงเทศน์สั่งสอน คือมรรค
มีองค์ ๘ ซึ่งเป็นธรรมที่ผู้ปฏิบัติจะเดินต่อไปได้ให้เรา เห็นชอบ
คิดชอบ แล้วกระทำชอบ

“

เมื่อศีลบริบูรณ์ สมาธิตั้งมั่น

ปัญญานำออกจากความทุกข์เป็นสุขทั้งมวล

พุทธะ อ.ป๋

”

บทสรุป

อนุบุพพิกา พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมไปตามลำดับ เพื่อให้ผู้ฟัง ผู้อ่าน คิดได้ เห็นได้ รู้ได้ ตามภูมิความรู้ของแต่ละบุคคล เริ่มตั้งแต่ ทาน คือการให้ การชำระ อานิสงส์ของการชำระ ตีโทษของกามคุณ ๕ และการออกจากกามคุณ ๕ เป็นลำดับ เมื่อพิจารณาธรรมตามคำสั่งสอน ทำให้เราเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา มีจิตเบิกบาน เห็นคุณ เห็นโทษ เห็นประโยชน์ นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติ

เพราะชีวิตจริงของเราทั้งหลายไม่มีหลักเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เราจึงควรรหาหลักเป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวสำหรับตัวเราเองให้ได้ ดังนี้

๑. หลัก จุดหมายของชีวิต ความปรารถนาของชีวิต
๒. หลัก เครื่องยึดเหนี่ยวในความคิด ในการกระทำ
๓. หลัก การปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติ ให้ถึงจุดหมาย

ทางสายกลาง เป็นหลักการปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติ เริ่มต้นจากความเห็นชอบ ความคิดชอบ เป็นปัญญา หลักในความคิด คือ เจริญชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ ความเพียรชอบ เป็นศีล หลักในการกระทำคือ ความระลึกรู้ชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ เป็นสมาธิ หลักจุดหมายของชีวิตทำให้เราพบความสำเร็จในชีวิตโดยง่าย และอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุข

พระย.เลขา

อธิบายศัพท์

ก

กล่าวร้าย

กล่าวโทษ

กามคุณ ๕ น.

สิ่งที่น่าพอใจมี ๕ ประการ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส , ความพอใจในเมถุน

กามาพจรภพ ว.

ที่ยังข้องอยู่ในกาม, น. โลกแห่งกามคือ สวรรค์มี ๖ ชั้นได้แก่ ๑. จาตุมาหาราชิกา ๒. ดาวดึงส์ ๓. ยามา ๔. ดุสิต ๕. นิมมานรดี ๖.ปรนิมมิตวสวัตดี

กาย น.

ตัวใช้คู่กับคำว่าร่าง เป็นร่างกาย

กิเลส น.

เครื่องทำให้เศร้าหมอง ได้แก่ โลภ โกรธ หลง, การปรุงแต่ง

กุศล น.

สิ่งที่ดีที่ชอบ, บุญ

ค

ครรลองคลองธรรม น.

ทาง, แนวทาง, แบบฉบับ

ความเป็นจริง

การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น การยอมรับสิ่งที่ทำขึ้น สิ่งที่มีอยู่ สิ่งที่เป็นอยู่

ความเป็นปกติ

สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาจนเห็นเป็นปกติ

คุณ น.

ความดีที่มีอยู่ประจำในสิ่งนั้นๆ สิ่งที่ได้รับ

เครื่องระลึก

ความรู้สึก เช่น รู้สึกของลมผ่านกาย รู้ใจ

จ

จิต น. ใจ, สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิด และนึก

ช

ชำระ ก. ชะล้างให้สะอาด, สะสาง, ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น, พิจารณาตัดสิน

ต

ตัณหา น. ความทะยานอยาก, ความใคร่ในกาม

ท

ทาง น. แนว, ช่อง, โอกาส, วิธี, แถว, แถบ, ถิ่น, ฝาย, ข้าง, ส่วน

ทางสายกลาง วิธีการปฏิบัติ เพื่อความพ้นทุกข์

ทาน น. การให้, สิ่งที่ให้

ทุกข์ น. ความลำบาก, ความเดือดร้อน, ความไม่สบายทั้งกายและใจ

ทุกข์เวทนา น. ความรู้สึกเจ็บปวด, ความรู้สึกลำบาก

ทุกข์ิต น. ภูมิที่ไปเกิดมีความทุกข์ความลำบาก

ทำให้แจ้ง เข้าถึงการดับทุกข์, นิพพาน

ธ

ธรรมารมณ น. อารมณ์ที่ใจรู้, อารมณ์ที่เกิดทางใจ

น

นามรูป น. นามและรูป ชันธห้า

นิโรธ น. ความดับ, นิพพาน

นิรณ น. สิ่งห้ามกันจิตไว้มิให้บรรลุความดีมี ๕ ประการ
คือ ๑. ความพอใจรักใคร่ ๒. ความพยาบาท
๓. ความง่วงเหงาหาวนอน ๔. ความฟุ้งซ่าน
รำคาญ ๕. ความลั้เลใจ

เนกขัมมะ น. การออก, การออกจากกาม, การออกบวช
เนื่องๆ ตลอดเวลา

บ

บุญ น. การกระทำดี, ความดี, คุณงามความดี ว. ดี
คนใจบุญ, มีคุณงามความดี ความสุขที่เกิดขึ้น
จากการทำความดี

เบียดเบียน ก. ทำให้เดือดร้อน

ป

ปฏิบัติ ก. ประพฤติ, ดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน,
ทำให้เกิดความชำนาญ

ปัญญา น. ความรอบรู้, ความรู้ทั่ว, ความฉลาดเกิดแต่
การเรียนรู้

ปฐะ ประกอบให้เป็นส่วนที่เหมาะสม, ตกแต่ง

ผ

โผฏฐัพพะ น. สิ่งที่มาสัมผัสถูกต้องกาย คือ สิ่งที่ยื่นร้อน

พ

พรหม น. ชื่อพระเป็นเจ้าผู้สร้างโลกตามศาสนาพราหมณ์ เทพในพรหมโลกมี ๒ พวกคือ รูปพรหม และอรูปพรหม ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

พรหมจรรย์ น. การศึกษาปรมัตถ์, การศึกษาพระเวท, การถือพรต หรือบวชที่เว้นเมถุน

เพ่งโทษ ก. มุ่งจะติโทษ, มุ่งถึง

ภ

ภวตัณหา น. ตัณหาเป็นไปในภพ คือ ความอยากมี อยากเป็น อยากเกิด

ม

มรรค น. ทาง, เหตุในทางพระพุทธศาสนา เป็นชื่อแห่งโลกุตระธรรม มี ๔ ชั้น คือ โสตาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตมรรค, ข้อประพฤติปฏิบัติให้ถึงความพ้นทุกข์

ล

โลกุตตระ ว. เหนือโลก, พ้นวิสัยของโลก

ว

วิบากกรรม น. ผลกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน

เวทนา น. ความรู้สึก, ความรู้สึกทุกข์สุข, ความเจ็บปวด, ทุกข์ทรมาน

ค

ศีล ๕ น.

ข้อบัญญัติสำหรับความประพฤติ, ข้อปฏิบัติ
กายและวาจา, นิสสัย

ส

สติ น.

ความรู้สึกรู้จัก, ความรู้สึกผิดชอบ, ความระลึกได้

สักกะ น.

อวาสนอันพระอินทร์ให้

สัมปชัญญะ น.

ความรู้ตัวอยู่เสมอ, ความไม่เผลอตัว

สุคติภูมิ น.

ภูมิที่เกิดมีความสุข ความสบาย, สวรรค์

สมุทัย น.

ต้นเหตุ, ที่เกิด

อ

อกุศล ว.

ชั่ว, ไม่ดี, ไม่เป็นมงคล

อบาย น.

ที่ที่ปราศจากความเจริญ

อริยสัจ ๔ น.

ความจริงของพระอริยะ, ความจริงอันประเสริฐ,
ชื่อธรรมสำคัญหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา
มี ๔ ข้อ คือ ๑. ทุกข์ ๒. ทุกขสมุทัย (ที่เกิด
แห่งทุกข์) ๓. ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์) ๔.
มรรค (ทางแห่งความดับทุกข์)

อรูปพรหม ว.

ไม่มีรูป, ไม่ใช่รูป

อายตนะ น.

เครื่องรู้และสิ่งที่รู้ ในพระพุทธศาสนาหมายถึง จักขุ โสต ฆาน ชิวหา กาย ใจ เรียกว่าอายตนะภายใน เป็นเครื่องติดต่อกับอายตนะภายนอกคือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์

โอวาทปาติโมกข์ น.

คำกล่าวสอน